

ніж під час обслідування, проведеного до навчання, що свідчить про поліпшення їх коркової діяльності.

Наші динамічні клінічні спостереження також показали покращання стану дітей, але ці дані не були досить чіткими. Лише дослідження фізіологічними методами дали нам можливість виявити покращання у функціональному стані вищої нервової діяльності дітей.

Зіставляючи результати динамічного дослідження дітей різних дитячих будинків на Україні, ми можемо відзначити, що краще від інших справились із завданнями за всіма методиками вихованці дитячих будинків Одеси і Свіси. Це можна, видимо, пояснити більш високою кваліфікацією викладачів і вихователів, а також кращою постановкою справи виховання і трудового навчання в обох цих будинках. Крім того, очевидно, мало певне значення і більш тривале та регулярне індивідуальне навчання виділених у спеціальні групи дітей, а також додаткове індивідуальне трудове навчання вихованців Одеського дитячого будинку на протязі місяця в стаціонарі Центрального інституту експертизи працездатності і організації праці інвалідів.

ЛІТЕРАТУРА

Иванов-Смоленский А. Г., Методика исследования условных рефлексов у человека, 1928.

Каминский С. Д., Тезисы докл. на VIII Всесоюзном съезде физиологов, биохимиков и фармакологов, 1955; Журн. невр. и псих. им. С. С. Корсакова, в. I, 1956.

Протопопов В. П., в сб. «Исслед. высшей нервной деят. в естественном эксперименте», К., 1950.

Протопопов В. П. и Рушкевич Е. А., Исследование расстройств абстрактного мышления у психически больных и их физиологическая характеристика, 1956.

Український центральний науково-дослідний
інститут експертизи працездатності
і організації праці інвалідів

Надійшла до редакції
5.XII 1956 р.

Послідовне гальмування при безперервному згасанні умовних рефлексів

М. К. Босий

У своїх працях Павлов (1937), Фольборт (1912), Иванов-Смоленський (1932), Строганов (1939), Крамова (1946—1951) та ін. досліджували різні види згасання умовних рефлексів.

Це дослідження присвячене вивченню послідовного гальмування на фоні безперервного згасання умовних рефлексів. Досліди проведені на двох собаках за секреторною методикою Павлова. У собак Джека і Цезика була вироблена система позитивних і негативних умовних рефлексів. Досліди на тваринах провадилися щодня з метою підтримання відповідного фону умовних рефлексів. Один раз на десять днів у тварин викликали безперервне згасання фізіологічної дії умовних подразників — дзвінка і лампи потужністю 150 свічок (L_{150}). Після повного згасання умовних рефлексів і одержання «сталого нуля» через різноманітні інтервали часу — від 1 до 480 сек. — включали екстраподразник. Щоб унеможливити привикання тварини до цього подразника, в кожному окремому досліді застосовували новий екстраподразник.

Безперервне згасання умовних рефлексів на дзвінок і L_{150} супроводиться виникненням більш сильного процесу гальмування кори великих півкуль, ніж при переривистому згасанні фізіологічної дії дзвінка і L_{150} (1954). Це видно з того, що при безперервному згасанні умовних рефлексів на дзвінок і L_{150} нам вдавалося виявити послідовне гальмуван-

ня через 190—240 сек. після повного згасання рефлексу. При переривистому ж згасанні умовних рефлексів на дзвінок і L_{150} у тих самих тварин і при меншому тренуванні тимчасових зв'язків послідовне гальмування виявлялось за цим методом лише через 90—120 сек. (1954).

Послідовне гальмування залежить від виду згасаючого впливу умовних подразників. Наприклад, на фоні безперервного згасання умовних рефлексів на L_{150} процес розгальмовування ми спостерігали через 120—240 сек., тоді як при такому ж згасанні умовних рефлексів на дзвінок розгальмування спостерігалось тільки в інтервалі 60—180 сек. після кінця безперервного згасання.

Послідовне гальмування при безперервному згасанні умовних рефлексів має у різних тварин різний характер, що вказує на залежність його від типу нервової системи тварини. Тривалість безперервного згасання умовних рефлексів на дзвінок і L_{150} на початку дослідів буває більшою і за той самий час виділяється більше крапель слини. В процесі тренування тривалість згасання зменшується і виділяється менше крапель слини. Проте це загальне правило іноді порушується. Тривалість безперервного згасання умовних рефлексів у різних піддослідних тварин різна. Це згасання настає тим скоріше, чим меншою буде збудливість харчового центра і чим тривалішим було тренування тимчасових умовних зв'язків тварини.

ЛІТЕРАТУРА

- Босий М. К., Вопросы физиологии, Изд-во АН УССР, № 9, 1954.
 Босий М. К., Вопросы физиологии, Изд-во АН УССР, № 8, 1954.
 Босий М. К., Вопросы физиологии, Изд-во АН УССР, № 6, 1953.
 Воробьев А. М., Труды Укр. психоневрол. ин-та, т. XXI, 1932.
 Завадский И. В., Дисс., СПб., 1908.
 Крамова А. А., в сб. «Процессы истощения и восстановления в высшей нервной деятельности», 1946.
 Крамова А. А., в сб. «Физиология процессов утомления и восстановления», К., 1951.
 Павлов И. П., Лекции о работе больших полушарий головного мозга, 1937.
 Павлов И. П., Двадцатилетний опыт объективного изучения (поведения) высшей нервной деят. животных, 1951.
 Соловейчик Д. И., Труды лабор. И. П. Павлова, 2, в. 2—3, 1923.
 Строганов В. В., Труды лабор. И. П. Павлова, 3, в. 2—3, 1929.
 Иванов-Смоленский А. Г., Труды лаборатории И. П. Павлова, 4, в. 1—2, 1932.
 Розенталь И. С., Физиол. журн. СССР, т. 30, в. 4, 1941.
 Фольбольт Г. В., Дисс., СПб., 1912.
 Фольбольт Г. В., Журн. высшей нервной деят., т. 1, в. 3, 1953.
 Фольбольт Г. В., в сб. «Физиология процессов утомления и восстановления», К., 1951.
 Федоров В. К., Труды лабор. им. акад. И. П. Павлова, т. 15, 1949.
- Институт фізіології
 ім. О. О. Богомольця Академії наук УРСР і
 Черкаський пед. інститут,
 кафедра фізіології.
- Надійшла до редакції
 1.VII 1955 р.